

*Ольга Широбокова*  
(м. Запоріжжя)

## **ЗМІНИ В СОЦІАЛЬНІЙ КОМУНІКАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНОГО ПРОЄКТУВАННЯ В УМОВАХ ДИДЖИТАЛІЗАЦІЇ ТА ВОЄННОГО ЧАСУ: УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНИХ ПРАКТИК**

Метою цієї наукової розвідки є аналіз впливу диджиталізації на соціальну комунікацію та соціальне проєктування, оцінка українського досвіду цифрових ініціатив у контексті міжнародних практик, а також визначення ключових викликів і перспектив використання цифрових технологій у соціальній роботі та процесах повоєнної відбудови.

Сучасні цифрові технології кардинально трансформують механізми соціальної взаємодії, створюючи нові можливості для соціального проєктування. Війна в Україні ще більше прискорила ці зміни, зробивши соціальну комунікацію не лише засобом інформаційного обміну, а й важливим інструментом мобілізації, підтримки та організації суспільних ініціатив., створюючи нові можливості для соціального проєктування.

Диджиталізація стала невід'ємною частиною соціальної роботи, сприяючи формуванню громадянського суспільства, залученню людей до волонтерської діяльності та підтримці вразливих категорій населення.

Ми з групою дослідників (Shirobokova et al., 2021) вже зауважували на трансформації соціальної комунікації під впливом диджиталізації, наголошуючи на тому, що цифрові технології змінюють не лише форми комунікації, а й методи соціальної взаємодії. Ми продовжуємо підтримувати цю позицію. Цифрові технології змінюють не лише форми комунікації, а й методи соціальної взаємодії. Тож, акцент уваги в цій роботі на важливості соціальних мереж, цифрових платформ та онлайн-інструментів у формуванні нових моделей комунікації є дуже важливим і для цієї наукової розвідки, оскільки дозволяє розширити можливості соціальної роботи та посилити ефективність соціальних ініціатив.

Однак, деякі дослідники, зокрема В. Ткаченко (2022), наголошують на ризиках диджиталізації, серед яких маніпуляція інформацією, кіберзагрози та втрата довіри до медіа. Важливо розглядати ці аспекти комплексно, оскільки цифрові комунікаційні інструменти можуть бути використані як для розширення громадянських свобод, так і для їхнього обмеження. Ми поділяємо цю занепокоєність і вважаємо, що ефективне регулювання інформаційного простору має бути частиною соціальної політики.

В українському контексті диджиталізація набула особливого значення після повномасштабного вторгнення росії. Соціальні медіа стали не просто платформами для обміну інформацією, а й каналами координації гуманітарної допомоги, психологічної підтримки та цифрового супротиву. Наприклад, Telegram-канали, такі як «Повернись живим» та «Оперативний ЗСУ», виконують роль неофіційних, але надзвичайно ефективних платформ мобілізації ресурсів, збору коштів та організації взаємодії між волонтерами та військовими.

Проект United24 став яскравим прикладом цифрового соціального проєктування, поєднуючи фінансові пожертви з прозорою звітністю та державним контролем.

Аналогічні міжнародні ініціативи, як-от World Central Kitchen (основна місія – забезпечення гарячою їжею людей, які постраждали від природних чи гуманітарних катастроф, воєн, економічних криз), також використовують цифрові механізми для координації гуманітарної допомоги, проте український досвід відзначається високим

рівнем суспільної самоорганізації та інтеграцією державних механізмів у процес управління проєктами.

Досвід війни також довів ефективність цифрових технологій у соціальному проєктуванні на рівні громад. В Україні активно розвиваються онлайн-платформи для підтримки внутрішньо переміщених осіб, психологічної допомоги та освіти.

Наприклад, «Освітній Хаб України» забезпечує доступ до навчальних курсів для переселенців і військових, допомагаючи їм адаптуватися до нових умов життя. Подібні ініціативи існують у міжнародному просторі, наприклад, Coursera for Refugees (мета проєкту – надання безкоштовного доступу до онлайн-курсів для біженців та внутрішньо переміщених осіб (ВПО), щоб допомогти їм здобути нові професійні навички, адаптуватися до нових умов життя та підвищити конкурентоспроможність на ринку праці), однак українська модель відзначається залученням локальних громадських організацій та державної підтримки.

Особливої уваги заслуговує підготовка студентів до роботи в умовах диджиталізації. Диджиталізовані проєкти є важливим інструментом підвищення конкурентоспроможності майбутніх соціальних менеджерів – випускників спеціальності «Соціальна робота». Освітні ініціативи, наприклад, «Дія.Освіта», дозволяють студентам опановувати цифрові навички, необхідні для ефективного управління соціальними проєктами та роботи з даними. Інтерактивні платформи, як-от «Громадський бюджет», сприяють розвитку компетентностей у сфері проєктного менеджменту та роботи з громадами.

Важливим аспектом є оцінка та інтеграція цифрових навичок у навчальний процес. Для цього можуть бути використані наступні підходи:

- **сертифікація цифрових компетентностей** – включення сертифікатів з цифрового проєктного менеджменту, аналітики соціальних даних, використання CRM-систем для соціальної роботи;

- **практичні кейс-завдання** – розробка студентами реальних соціальних проєктів із застосуванням цифрових технологій, їх презентація перед експертними радами та потенційними інвесторами;

- **стажування та практика у цифрових соціальних проєктах** – співпраця студентів із платформами на кшталт «ЯМаріуполь», «СпівДія», «Освітній Хаб України», що дає можливість практичного впровадження знань у реальні ініціативи.

Написання соціальних проєктів у рамках навчального процесу дозволяє студентам практично опановувати механізми краудфандингу, цифрової аналітики та візуалізації даних. Наприклад, студентські ініціативи, що реалізуються через платформи «Громадський бюджет» або «Відкрите місто», показують, як цифрові комунікаційні навички можуть трансформувати соціальний простір та сприяти реалізації ефективних соціальних ініціатив.

У порівнянні з міжнародними аналогами, такими як The GovLab у США (місія – допомагати урядам, громадським організаціям та міжнародним інституціям використовувати **дані, технології та громадську участь** для більш ефективного управління та прийняття рішень), український підхід має унікальну рису – орієнтацію на швидку адаптацію проєктів до кризових умов.

**Рекомендації щодо імплементації цифрових практик у соціальне управління:**

1. **Розробка єдиної цифрової платформи для соціального управління**, яка об'єднає бази даних державних та громадських організацій, забезпечить швидкий доступ до соціальних послуг та ефективний моніторинг потреб населення.

2. **Впровадження цифрової аналітики та Big Data** для прогнозування соціальних потреб та оптимізації розподілу ресурсів, що дозволить ефективніше реагувати на кризові ситуації та розробляти довгострокові соціальні стратегії.

3. **Інтеграція цифрових інструментів у процес навчання та підготовки соціальних працівників**, зокрема через сертифікаційні програми, онлайн-курси, партнерство із платформами «Дія.Освіта», «Coursera for Government», стажування у цифрових соціальних проєктах.

4. **Автоматизація процесів соціальної роботи** через використання чат-ботів для первинного консультування громадян, мобільних застосунків для запису на соціальні послуги, цифрових реєстрів для швидкого доступу до інформації про пільги та допомогу.

5. **Розвиток цифрової грамотності серед соціальних працівників та керівників соціальних установ** через спеціалізовані навчальні модулі, тренінги та інтеграцію цифрових технологій у систему підвищення кваліфікації.

Попри значні переваги цифровізації, слід враховувати її ризики, зокрема загрози інформаційної безпеки та маніпуляцій через соціальні мережі. Використання штучного інтелекту для фактчекінгу, співпраця з міжнародними аналітичними центрами, такими як Bellingcat, дозволяють виявляти та блокувати дезінформацію. Водночас, виклики цифрового середовища вимагають підвищення рівня цифрової грамотності серед населення та розробки механізмів захисту від інформаційних атак.

Отже, результати дослідження дозволяють зробити такі **висновки**:

1. Диджиталізація суттєво змінила механізми соціального проєктування, перетворивши соціальні медіа та онлайн-платформи на ключові інструменти мобілізації ресурсів, громадської участі та підтримки вразливих груп населення.

2. Український досвід цифрового соціального проєктування, представлений ініціативами на кшталт United24, «Освітній Хаб України» та «Громадський бюджет», має унікальні риси, зокрема гнучкість адаптації до кризових умов та високий рівень самоорганізації суспільства, що відрізняє його від міжнародних аналогів.

3. Підготовка студентів-випускників спеціальності «Соціальна робота» до роботи в умовах диджиталізації є критично важливою. Інтеграція цифрових платформ у навчальний процес сприяє розвитку професійних навичок соціальних менеджерів та підвищує їхню конкурентоспроможність на ринку праці.

4. Використання цифрових технологій у соціальній роботі сприятиме повоєнній відбудові України через ефективне управління соціальними ініціативами, впровадження сучасних підходів до реабілітації та підтримки населення, а також підвищення рівня цифрової грамотності серед громадян.

#### Список використаних джерел

1. Shirobokova O., Mitchuk O., Penchuk I., Podluzhna N., Malovichko O., Tregub A. Changes in social communication as a tool of social work under the influence of digitalization. *Estudios de Economia Aplicada*, 2021, 39(3), 27-46. URL: <http://dx.doi.org/10.25115/eea.v39i3.4717>.

2. Кастельс М. Інформаційна епоха: економіка, суспільство і культура. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2020. 540 с.

3. Різун, В. Соціальні комунікації в контексті інформаційного суспільства. *Наукові записки Інституту журналістики*. Київ, 2019. Випуск 2. С. 15–21.

4. Ткаченко В. Інформаційна безпека в умовах війни: виклики та можливості. *Український журнал соціальної політики*. Київ, 2022. С. 45-59.